

תקציב המשפחה

טיפים ורעיונות לניהול נכון ומקצועי של התקציב המשפחתי.

40

זהירות בהשקעות!

לאור סיפורים שמתגלגלים מדי יום על אנשים שבתמימותם השקיעו את חסכונותיהם או לקחו הלוואות גדולות ומישכנו את דירותיהם עבור מיזמים שונים ו"זמות" שונות. ערך עיתון 'יתד נאמן' פאנל ייחודי במעונו של רבה של מודיעין עילית הגאון רבי מאיר קסלר שליט"א יחד עם הגאונים רבי צבי ברוורמן שליט"א ראב"ד ביתר עילית ורבי יעקב פרבשטיין שליט"א דיין בבית דין צדק בני ברק של מרן פוסק הדור זצ"ל.

זכיתי אני להנחות את הפאנל המרתק. כתב: הרב א. הכהן

בפתיחת השיחה נשמח לשמוע מכב' הרבנים שליט"א על סיפור מהחיים לדוגמא במה אנשים טועים?

הגר"צ ברוורמן: הגיע אלי יהודי יקר ובדמעות הוא מספר לי על בנו, אברך חלש נפש ושברירי שנישא, והוא האב, שהכיר את נפשו ויכולותיו של בנו, ידע כי אי אפשר להטיל עליו כל עול של חובות, לכן כשרכש לבן דירה לנישואיו התאמץ האבא מעבר לאפשרויות שלו, ושילם את כל התמורה ללא כל משכנתא על הבן.

לאחר שנודע לו כי הבן מסובך בחובות ומסתתר מאנשים, התברר לו כי כמה "זמים" חרדים פיתו את בנו האברך, בהשקעה "מדהימה", הם דאגו להוציא לו משכנתא ענקית על דירתו, בלי ליידע את בני המשפחה, כמובן שה"השקעה" התבררה כדמיון פורח, והאברך הגיע לסחרור כלכלי טוטלי המאיים אף על שלמות הבית. כמובן שלא היה בידי אלא לבכות עם האבא ביחד.

האבא שהינו אובד עצות, נוסע לחו"ל ומתרוצץ להשיג תרומות עבור בנו ובני ביתו שאין להם מה לאכול.

וזה מקרה אחד מתוך מאות שהגיעו לפתחי, וכמובן כל אחד עם "זם" מדומין אחר, ולפעמים אף נוכל, שמצליח בחלקקות לשון להוציא כספי אברכים להשקעות מטורפות.

הסיבה שהבעיה התעצמה כ"כ בשנים האחרונות נגרמה מכך שעליית ערך הדירות מאפשרת להוציא 'בקלות' משכנתא על הדירות, וכן במצב שנוצר שהבנקים "מציעים ו"דוחפים" הלוואות לכל דיכפון, כך שיש כסף רב להשקיע.

מה היה אפשר לעשות כדי למנוע כזה מקרה?

הגר"צ ברוורמן: למעשה יש רק פתרון אחד לבעיה, שההורים ירשמו 'הערת אזהרה' על הדירה שהם נותנים לילדים, כדי שאלו לא יוכלו לעשות עם הדירה שום דבר. העובדה שאפשר למשכן את הדירות, ובקומבינות שונות לקבל הלוואה מהבנק, גורם אסון למשפחות אלו. כי כשמסתבכים, הכל קורס. השלום בית, חינוך הילדים, הלימוד של האברך וכל הבית מתפרק.

לפני כמה שנים ניסיתי להוביל מהלך אצל גדולי הדור והאדמו"רים שליט"א, לקבוע כי בכל רכישת דירה ע"י ההורים תרשם הערת אזהרה לטובת ההורים, אולם התברר כי יכולות להוצר מכך קשיים במקרה של בעיות בשלום בית או ח"ו גט.

וודאי שיש גם לדבר בהדרגת חתן, איך לנהל בית להסביר לו באר היטב שיבין שהשקעות לא עושים בשום פנים ואופן על דעת עצמו, בלי להתייעץ עם רב שמבין, בלי להתייעץ עם ההורים.

בכנס שנערך לפני שנה כאן באורדיטוריום של מודיעין עילית בנושא, בהשתתפות מאות מתושבי העיר, הוזמנתי לשאת דברים בנושא כאוב זה, ואיפשרתי לפרסם את מס' הטלפון שלי, ועשרות ואף מאות של אברכים יקרים התקשרו מאז להתייעץ התייעצות בסיסית על השקעות המוצעות להם, אינכם יכולים להעלות בדעתכם איזה השקעות הזויות מציעים לאברכים תמימים, ואני שמח שאני יכול להציל אנשים בשיחה קצרה בת עשר דקות. כמעט כל יום יש טלפונים שהינם פשוט הצלת אברכים אלו.

למרות שיש מי שיאמר כי אין זה מתפקידם של הרבנים להתערב ולייעץ בענינים אלו, הארכתי בספרי מפנקס בית הדין ח"ב, במקורות הלכתיים על החובה המוטלת על בי"ד והדיינים יותר משאר בני ישראל, לדאוג להציל ממנום של ישראל ולהחיותם, ויש בזה משום מצוות השבת אבידה, והחיוב להשיא עצה טובה לישראל, משום וחי אחיך עמך.

רק לדוגמה של השקעה ש"רצה" בין האברכים בקרית ספר, ושהיא כבר נראית "סולידית" רכישת משרד בבנין משרדים בעיר רחוקה, בסכום של כמה מאות אלפי שקלים, היזמים מוכיחים על הרווח החדשי שיתקבל מהשכרת המשרד. אולם האם אברך יכול לנהל השכרה של חדר משרד מרחוק? האם הוא יודע כי התשלום יבוא באופן רשמי עם הפרשה של מיסוי?, האם הוא יודע שיש הוצאות קבועות גדולות של ארנונה, וועד בית ועוד?, ומיהו האברך שיכול להתעסק עם שוכר... אני בטוח כי כל אלו שרכשו את המשרדים האלו ישמחו להפטר מהם בחצי מחיר תוך תקופה קצרה. וזו כבר מההשקעות ה"טובות" הקיימות.

הגר"מ קסלר: המעשה שאספר נראה אולי דמיוני, אבל בררתי את כל הפרטים וזה אכן קרה. אברך יקר לומד בכולל בירושלים. יש שם יהודי מבוגר, אותו אברך רואה שנכנסים אנשים ומדברים ומתייעצים עם אותו אדם. מאוד סיקרן אותו ושאל מה קורה. ספרו לו שהבן של היהודי המבוגר, טכנאי מזגנים. עלה לו רעיון מהפכני בהרכבת מזגן, שכיום הוא מורכב משני גופים, המנוע שמחוץ לבית, והחלק השני בתוך הבית, ואותו טכנאי מזגנים העלה רעיון "גאוני" ליצור יחידה אחת שיש בה כל מה שנצרך למזגן שיראה כמו תמונה שיוכל כ"א לתלות לבד. אם זה יצא לפועל הרעיון שווה עשר מיליארד דולר. הוא עניין כמה מהנדסים שלטענתו התפעלו מהרעיון אלא, שצריך כסף להשקיע בשביל שהמהנדסים יפתחו את אותו מכשיר. הוא אמר לו שיכול 'למכור' לו מניה בשווי של אחוז, כך יוכל להרוויח 15 מליון בהשקעה של ארבע מאות אלף שקל.

אותו אברך ניסה לגייס את הסכום דרך הלואה בנקאית, ולמזלו הבנק לא אשר לו, והיה בלחץ, אבל בכ"ז לא רצה להפסיד את "עסקת חייו" והלך לעו"ד עם אותו אדם מבוגר (אבי הטכנאי) כשהוא מלווה אותו לפגישה עם העו"ד ואמר לו בדרך אני ימכור לך 3 אחוז ותמכור לי חזרה אחוז וחצי בלי שהבן שלי ידע. הוא התחיל להריח שמשהו לא בסדר... ואז החל לברר...

הוא פנה למישהו שאמר לו שיבדוק ברשתות החברתיות, והתברר ש"הרעיון" לא מופיע בשום מקום, ובהכרח שזה לא אמין. עוד אנשים אמרו לו לרדת מזה. בסופו של דבר הוא קבר שם 'רק' 125 אלף שקל.

שאלתי אותו: מה בער לך להיכנס לעסק ביש הזה? הוא אמר לי בתמימות: אני יושב בכולל ושומע ורואה אנשים נכנסים ויוצאים ואני שומע שאני יכול בהשקעה קטנה יחסית לקבל סכום ענק, אז למה לא...

היכן תמרור האזהרה כאן?

הגר"צ ברוורמן: צריכים לשים לב, שככל שקיימות עיסקאות כה מצוינות, של רווח מובטח ושל הכפלת הכסף וכדו', כפי שמופיע בעתונים, או פטנטים ומיזמי הייטק מבטיחים, אין שום צורך לשווק אותם דוקא אצל אברכים בשטיבלאך ובכוללים, יש לדעת כי קיימים בעולם סכומים של מאות מיליארדים המחפשים השקעות, ואם את ההשקעה צריך לשווק אצל אברכים עניים, זה כבר אומר הכל.

דבר נוסף יש להבין, כי גם השקעות הנראות מצוינות, חלקן הגדול נופל מסיבות בלתי צפויות, עשרים אחוז מההשקעות הנראות מבטיחות נמחקות, כי זהו טיבו של מסחר, ואדם שאינו מסוגל להפסיד את הכסף, אסור לו להכנס בסוג השקעות שכאלו. מטעם זה חייבו חז"ל לשלש מעותיו, כדי שהוא לא יתמוטט לחלוטין. יש לדעת, כי כשם שאדם לא יקח כל סיכון על חייו וחיי משפחתו, אסור לו לקחת שום סיכון כלכלי שיכול להביא לקריסה רוחנית של ביתו.

הגר"מ קסלר: המענין הוא שגם החכמים ביותר, אנשי עסקים בעולם נופלים ורק לאחר מעשה כששחזרים את מה שקרה תופסים למפרע שעשו שטות. בפרשה שהתפרסמה אצל מיידוף, השקיעו אצלו השכבה העליונה ביותר ונפלו אצלו. התברר שהוא פעל בשיטת הפירמידה, ולכתח"י יכלו להבחין בכך שנתן באופן קבוע עשר אחוז על מה שהשקעת, ואין מציאות כזו שעסק עומד על אותו סטטוס כ"כ הרבה זמן. שאלו את אותם משקיעים: איך נפלתם? הם ענו: במשך תקופה ארוכה הוא נתן כסף גדול ובזמן כמו שעון, נהיינו שיכורים והשלינו את עצמנו שהכל בסדר, ... זה כשמדובר בבעלי יכולת. אבל אברך גם הקצת שמשקיע זה מכסף שאין לו, איך מי שאין לו מה לאכול מסוגל להסתכן?! על סמך מה?!

הגר"י פרבשטיין: דבר נוסף, מי שמשקיע צריך לשאול את עצמו, אם זה כזו השקעה טובה, למה הבנק לא משקיע בזה? הבנק שוקל סיכונים ומגביל את השקעתו לפי הסיכון. כשהבנק משקיע רק חלק מההון הדרוש ודורש הון עצמי, זאת אומרת שהוא חושב שהשקעה שמעבר לזה היא מסוכנת. הבנק דואג לזה שאם יהיה הפסד של חלק מההשקעה כל ההפסד יהיה על המשקיעים ולא עליו. אז צריך לחשוב, למה אתה מוכן להשקיע אפה שגדולים לא מוכנים להשקיע?!

הגר"צ ברוורמן: הנפילות הגדולות המצויות אצלנו הן ההלוואות הניתנות למשקיעים ויזמים בהיתר עיסקא. ברווחים שנתיים של 10-12% ולמעלה, קיים פיתוי עצום לאברך שמבטיחים לו להרוויח כל חודש כמה אלפי שקלים בלא לטרוח מאומה, וכאשר מולו עומד אדם עם לשון חלקלקה עם הבטחות ו"הוכחות" על העסקים הטובים שלו, הרבה אברכים גם חכמים וברי דעת אינם יכולים לעמוד מול זה...

המציאות מוכיחה שמבחינה כלכלית אין היתכנות לתשואה קבועה בכלל וק"ו כזו. ככל שאדם מבטיח תשואה כזאת, יש להתחיל לספור את הימים לפשיטת הרגל הבאה, ואני אומר זאת מנסיון של שנים רבות.

היה אצלנו אדם שעשר שנים רצופות !!, לא החסיר חודש מלשלם את ה-1% עיסקה שהבטיח, כשהזהרתי אברכים הם אמרו לי מה הבעיה למה לא להשקיע, אברכים מכרו דירות וקבלו תשואה פנטסטית, אולם כמובן שאחרי עשר שנים הוא ברח לחו"ל וכל הכספים ירדו לטמיון, אברך תמים וירא שמים לא יכול לשער איזה רמיה ושקר יש בעולם. וגם בבנ"א הנראים כחרדים ואף בני תורה, כמדומה שאלו שאינם שומרי תורה ומצוות פחות נופלים כי הם לא מאמינים ולא חותמים ערבות בקלות, אברך, רואה מולו משקיע ירא שמים ולא חושב אולי מדובר ברמאי או מדומיין.

האם יש אפשרות להרוויח כסף בקלות?

הגר"צ ברוורמן: ברור כי אין כסף קל, כאשר יש לאדם הון עצמי מסוים, קיימים רעיונות של מינוף מסוים בכסף. אולם חייבים להבין שכגודל הרווח כל גודל הסיכון, והשאלה העיקרית האם האדם יכול לספוג את ההפסד, או שמדובר בדירתו ובחיי נפש, והעצה הכי חשובה היא לעשות כל דבר רק לאחר התייעצות עם מומחים ומבינים.

הגר"מ קסלר: ברמב"ם כתוב " אין לאדם לעשות סחורה בדמי ביתו!" ולהשקיע ולעשות עסק ולמשכן את הדירה שלו, זה סחורה בדמי ביתו.

זה דבר פשוט כי גם בעל נסיון צריך להתייעץ. בחז"ל כתוב 'עשה לך רב וקנה לך חבר' מסביר רבנו יונה, כי כשיש

לך נטיה מסוימת שגוררת אותך לדבר פלוני, השני אין לו את הנגיעות שלך והוא יוכל לבחון בעינים אחרות ויוכל להציל אותך. זה בדיוק הענין בהשקעות. אתה שומע הצעה, זה נראה לך משהו מלהיב והכסף מסמא אנשים. בדרך כלל כשאתה בא משולהב לעשות איזו עסקא הוא אופטימי ורואה רק את הצדדים החיוביים מבלי לחשוש לסיכונים... ויש לומר לו, תלך לחומרא ותחשוש לכל הסיכונים, ותחשב מה יקרה עם כל הסיכונים שיכולים לקרות יתממשו, האם גם אז תוכל לצאת בשלום מההשקעה הזו... א"כ אז יש מקום לעשותה.

הגר"י פרבשטיין: יש כמה כללי יסוד להשקעות: הראשון והחשוב ביותר הוא – תשקיע כסף שיש לך ולא כסף שאין לך. מי שלוקח הלוואה בשביל השקעה זה לא בחכמה. במקרה כזה רמת הזהירות צריכה להיות מאד גבוהה, כי המחשבה צריכה להיות – מה יקרה לחיים שלי אם ההשקעה תיפול? זה נזק הרסני לחיים ואסור לעשות זאת גם ברמת סיכון נמוכה. דהיינו, כשהנזק שיגרם מהפסד הוא הרסני, צריך יותר להיזהר אפילו במקום שנראה שסביר שיהיה רווח.

דבר נוסף, כיום ה'הון הבסיסי' מתחיל מדירת מגורים של בני הזוג, שההורים נתנו. מי שמתמש בזה להשקעה ע"י משכנתא או שעבוד מסכן לא רק את כספו, אלא גם את חיי המשפחה, כי האשה היא "בעל דבר" חשוב גם חוקית וגם הלכתית, כל החלטה שלא על דעתה מסכנת את הדירה ואת חיי המשפחה וגידול הילדים, ואני מכיר יותר מאיש אחד שחתם על ערבות ומשכן דירה בשביל כאלו ש"מאד סומכים עליהם", והבנק לקח את הדירה, וכשנשארים בלי דירה, צריך הרבה רחמי שמים שישאר שלום בבית.

באופן כללי, ה"חבר" הראשון שצריך להתייעץ איתו, כמו שהגר"מ קסלר אמר מקודם, זה האשה...

הגר"מ קסלר: הגר"י ניימן זצ"ל מספר בשיחותיו שברוסיה היתה תקופה שהצאר אסר על יהודים לקנות נכסים ובא יהודי שרצה לקנות ורצה לרשום על שם גוי והלך להתייעץ עם מרן הסבא מקלם זצוק"ל. הסבא אמר לו שיש לו הוכחה לנושא מהתורה. כשאברהם שולח את אליעזר שהיה הכי נאמן לו לחפש אשה לבנו יצחק הוא משביע אותו בנקיטת חפץ, האדם הכי קרוב אליו הוא לא נתן אמון איך אתה יכול לסמוך על גוי?! כמוכן שההוא שמע את הדבר בתור רעיון מוסרי בעלמא ולא דיבר אליו, הוא עשה עסקה ולבסוף הגוי הכחיש הכל ונשאר בלי כלום.

הגר"י פרבשטיין: בשולחן ערוך נפסק ש'אסור להלוות בלי עדים, ואפילו לתלמיד חכם, והמלווה בשטר משובח יותר', זאת אומרת שאם מישהו עושה עסק בלי תיעוד, במובן מסוים הוא עובר על דינא דשו"ע. אי אפשר ואסור לסמוך על אמון, זה רק גורם צרות. הרבה סמכו על נאמנות והתברר שאין נאמנות. איזו השקעה שתעשה, בלי לכתוב מסמך מחייב, זה גורם נזק, אי הבנה, מחלוקת, וגם פתח לגנבות. בשו"ע כתוב על זה שהוא 'עובר משום לפני עור לא תתן מכשול וגורם קללה לעצמו'.

כשעושים הסכם, צריך להיעזר בבעל מקצוע, שיהיה עשוי כראוי, הנסיון מראה שעצה מבעל מקצוע שווה את ההשקעה וחוסכת הרבה עגמת נפש.

הגר"מ קסלר: היום רוב בעלי העסקאות כבר "למדו לקח", הם מביאים עו"ד ממשרד מפורסם, ומחתימים אותך על האותיות הקטנות, ועם החתימה על השטר מוציאים אותך ריק מכל זכויותך ואין לך אפשרות לתבוע אח"כ.

הגר"י פרבשטיין: הכוונה היא שגם כשיש מסמך כתוב, ומספרים לך שערך אותו עו"ד גדול, זה לא תמיד לטובתך. תתייעץ עם מומחה מטעמך מה כתוב ומה ההשלכות.

אז מי כן יכול להשקיע?

הגר"י פרבשטיין: לדעתי זו צריכה להיות הכותרת של המאמר. 'אי אפשר להרוויח סתם כסף!', בניגוד לאימרה המקובלת, כסף איננו מייצר מעצמו עוד כסף, כדי שכסף ייצר כסף צריך להשקיע עבודה ומסירות רבה, מי שעושה רווחים מהכסף הוא מי שהשקיע המון שעות עבודה וידע, ואף אחד לא יעשה את העבודה בשבילך בחינם. בקיצור, כסף לא עושה כסף.

מי שרוצה להישאר שקוע בלימוד לא יהיה 'משקיע' כי אי אפשר להשקיע בנדל"ן או בהייטק או בתחום אחר בלי ידע והבנה ובלי עיסוק מתמשך ורצוף, זה לא הגיוני מי שאין לו ידע ואין לו זמן בשביל להשקיע ולהיות 'איש עסקים'? אין לו מה לעשות, אלא להשקיע במקום שגופים פיננסיים גדולים משקיעים כמו קרנות נאמנות סולידיות שמשקיעות בנכסים יציבים, וגם שם ניזוקים לפעמים, אבל לפחות מי שמשקיע שם לא נחשב לפושע ששם כספו על קרן הצבי.

הגר"צ ברורמן: אברך שמשקיע רוצה להרוויח בהשקעות מינימום 12 אחוז לשנה, ואין כזה דבר, כי אחרת חיי הכלכלה היו משתנים לגמרי. אין מציאות של הכנסה מובטחת באחוזים כאלו, מדובר בהימור ולא בהשקעה. יש סיכוי וסיכון, כאשר מוצעת לאברך השקעה ב-4-5% רווח שנתי, הוא אינו רואה זאת כהשקעה מתאימה, למרות שחברות גדולות ואף אנשים בעלי יכולת, רואים בזאת כהשקעה לגיטימית.

הגר"י פרבשטיין: אם נחשוב מתוך כלל המשקיעים, אצל כמה מעט כסף נהפך להרבה ואצל כמה לאפס, למרבה הצער הרוב המכריע נהפך לאפס, ולא רק אפס אלא מינוס, ומתוך אלו שהצליחו, רובם זה בגלל שהם מסרו את חייהם ונהיו משקיעים מקצועיים. הרווח בא מהעבודה ומהמקצועיות, לא צומח סתם מהכסף.

הגר"מ קסלר: ישנה נקודה אחת שחשוב להבהיר מעל במה נכבדה זו של 'מוסף שבת קדש', לא יתכן שאברך שחשקה נפשו בתורה ולא מסתפק בסדר אחד אלא שלש וחצי סדרים ורוצה להישאר מונח בלימוד ויחד עם זה הוא שואף לזכות למה שזוכה כל משקיע?! ישנם יחידים שהצליחו בזה, נגיד שקנה דירה בקרית אתא למשל ואחרי עשר שנים זה שווה משהו, אבל בדר"כ כדי להצליח יש להתעסק עם הנכסים ואי אפשר לרקוד על שתי החתונות גם להישאר אברך וגם להתעסק עם דירות.

הגר"צ ברורמן: חלק מהרווחים שאברכים עשו בהשקעות נובעים מעליית ערך הדירות, הבסיס הכלכלי של עיסקה נכונה ומובטחת אינה יכולה לתת יותר מחמישה או שישה אחוזים. יש מיזמים כמו 'פינוי בינוי' ותמ"א 38 שהרווח בהם גדול אולם בנוסף לסיכון שיש בזה, כשההצעה מגיעה לאברך היא כבר מתומחרת לפי התוצאה,

הגר"י פרבשטיין: יש כלל חשוב נוסף שצריך לשמור עליו. עד לפני כמה שנים היה אפשר להשקיע ב'שחור', וגם אז מרבית התרמיות נעשו בכסף השחור. אבל היום הסיכון גבוההבערות מונים שכסף שחור ירד לטמיון, לא רק כי באופן טבעי אין רישומים והסכמים גלויים על כספים כאלו, אלא גם כי יש היום סיכון משמעותי שהרשויות יקפאו ויחרימו נכסים, יש היום בעולם כולו מלחמה של כל הממשלות ביחד נגד כספים 'שחורים'. אסור להתקרב לכסף שחור, אם אתה משקיע משהו, תשקיע ב'לבן' ותשלם מס מהרווחים.

מה כב' הרבנים שליט"א ממליצים לגבי קניית דירה בתור 'נכס'?

הגר"צ ברורמן: הרבה טוענים כי חייבים לומר לציבור במה כן להשקיע, כי סגירת כל האפשרויות גורמות לחלק מהטעויות שאברכים עושים.

כמובן שהרבנים אינם הכתובת ליעוץ בהשקעות, אולם בפועל אין מי שיש לו נסיון כה רב כמו הרבנים ובעיקר הדיינים המנוסים, יש להבין כי בפני הדיינים כבר הגיעו כל ההשקעות האפשריות וכל תרגילי העוקץ הקיימים.

לדעתי ההשקעה היחידה המתאימה לאברך שיש לו 'הון עצמי' מסוים הוא בהשקעה בדירה או ביחידת דירה, כי כאשר נעשה בירור והתייעצות מתאימה, הסיכון הוא אפסי, ולדעתי גם השקעה בטאבו משותף וביחידות שאינן רשומות כהלכתם, יכולה להיות נכונה, והכל בזהירות הנדרשת. ובמקרה שכזה אפשר להגיע לתשואה של 5% לאחר ניכוי ההוצאות ודמי טיפול.

בכל הנוגע להשקעות בחו"ל בנדל"ן או בהשקעות אחרות, הנסיון מוכיח כי בצורה בה היא נעשית ע"י אברכים ומשקיעים אקראיים כמעט כל השקעות לא הוכיחו את עצמם.

הגר"י פרבשטיין: צריך להדגיש את הכלל הזה, לעשות עסקים 'מארץ לארץ' בדרך כלל זה לא מצליח. כדאי שהמשקיע ישאל את עצמו אם השקעה במדינה הזו היא כזו הצעה קוסמת, למה אנשי המקום והבנקים

המקומיים לא משקיעים שם. רק במעט מקרים, אם יש השקעה שיהודי מקומי משקיע עם מומחה מקומי ואתה מצטרף, זה יכול להצליח. אבל מומחה מחו"ל שמחפש משקיעים בא"י זה אומר דרשני...

הגר"מ קסלר: לגבי השקעה בחו"ל, אדם נורמלי שקונה בית הולך לראות אותו, הוא לא ישלח שכן. לפעמים שואלים אותי אברכים, על קניית דירות בצפון או בדרום, אני מציע להם לנסוע לראות. יש מקרים שהם חזרו ואמרו שגילו וראו חסרונות משמעותיים, שהמתווך אומר לו שזה קרה בעקבות שיפוץ בשנה האחרונה ו'הקבלן מתחייב להסדיר את הכל', בית בן ארבעים שנה שנסדק, בד"כ אי אפשר לתקן באופן יסודי. גם אם המשפץ מתחייב לאחריות, אחרי שקניית הוא מתנדף ואין משמעות לאחריות, אלו מעשים בכל יום. וכשמדובר בחו"ל, על אחת כמה וכמה שאין למשקיע יכולת לדעת מה קורה שם באמת, צריך לסמוך על המתווך ואח"כ על חברת ניהול הנכס, שמלכתחילה מבטיחים לך תשואה גבוהה ולבסוף במקרה הטוב אתה מקבל חלק קטן ממה שהובטח לך עם כל מיני תירוצים, ולפעמים כל ההשקעה יורדת לטמיון, אך כמובן שיש יוצא מן הכלל, אבל בכל מקרה העולם העסקי שם הוא שונה לגמרי.

מה דעת הרבנים לגבי קרקעות להשקעה, זה 'להיט' היום...

הגר"י פרבשטיין: בקרקעות, יש שתי בעיות. הראשונה היא שיש בד"כ אי ודאות מאד גבוהה מה יופשר, אבל השניה והעיקרית היא הזמן והעלויות שהופכות את ההשקעה לסיכון גבוה מאד. ובפרט מעבר לקו הירוק.

הגר"מ קסלר: סיפר לי משהו ששאל את אחד האחים רייכמן איך נפלתם כספית בלונדון, אתם הרי חכמים וזהירים, והוא אמר – חשבנו על כל מה שעלול לקרות, ועל כל תסריט שיכול לקרות היה לנו תשובה, אבל שהכל יקרה ביחד, על זה לא חשבנו... בהפשרת קרקעות, קרוב מאד שכל התסריטים הרעים יתממשו.

הגר"צ ברוורמן: לצערי הרב לאור עשרות מקרים שהגיעו אלי, עשיתי בירור רציני בכל ענין זה, ואני אומר כאן במלוא האחריות, רובן של השקעות אלו הם פשוט רמיה, ואני לוקח את האחריות על דברי, דיברתי על כך בכנס במודיעין עילית, ואמרתי כי ככל שאלו שרמזתי עליהם סבורים כי הדברים אינם נכונים, הם מוזמנים להגיש תביעת דיבה.

יש להבין כי בדקתי, וחלק גדול ממוכרי הקרקעות בהפשרה רכשו את הקרקע ב-7% ובהדגשה, בשבע אחוז מהמחיר שהם מוכרים, ואלו שמכרו להם את הקרקע גם הם אינם בטלנים, זאת אומרת שהם הכפילו את המחיר פי 15, מהערך האמיתי.

למעשה, קרקע חקלאית נמכרת בדונמים, ההמצאה שאפשר למכור 'זכות לדירה', על סמך דמיון שבסוף יקבלו אישור לבנות שמונה או עשר דירות בדונם, היא הזויה לחלוטין, אין כזו מציאות. מוכרים יחידת קרקע שהיא עשירית דונם, ומשווקים את זה כאילו שמוכרים דירה, זה רמיה אחת גדולה.

בביתר התרתי לרבים שרכשו קרקעות שכאלו לפנות לערכאות, ולאחר שהיזמים אוימו בפניה לערכאות, ברוב המקרים הם החזירו בחזרה את הכסף, הם בשום אופן לא רצו שהדברים יתבררו בערכאות.

בנוסף, גם אם כל הדמיונות של היזמים יתממשו והקרקע תופשר, הרי בחישובי העיסקה שמציגים למשקיעים לא נכללים חיובים רבים הנוצרים בעיסקאות שכאלו, כמו מיסים, מס שבח, היטלי השבחה, הוצאות פיתוח, דמי ניהול, אגרות, היתרים, ועוד רבות. במקרים רבים המשווקים אפילו לא חישבו ב'מרכיב הקרקע', את ההפרשות המתחייבות לצרכי ציבור, אשר יכולות להסתכם עד למחצית השטח הכולל.

בנוסף, גם אם שטחים אלו יאושרו בסופו של דבר לבניה, הרי הבניה תעשה באופן של קבוצות רכישה המונות מאות בני אדם, שאין כל קשר והסכם ביניהם, דבר שימנע כמעט כל סיכוי לבניה מעשית, וגם זה ישפיע על המחיר הסופי.

בשעתו, הוצאתי מכתב לציבור המזהיר מהשקעות אלו, מכתב שהצטרפו אליו גדולי הדיינים הגר"י סילמן שליט"א והגרמ"מ שפרן שליט"א, ואכן אותם משווקים ביקשו לפגוש אותי, הסכמתי בשמחה, אולם לאחר שסיימו את הסבריהם ואת כל הנתונים והמפות, אמרתי להם כי אילו הייתי יודע מראש נתונים אלו, המכתב היה יוצא הרבה יותר חריף.

מה דעת הרבנים על הרכישה של דירות בקבוצות רכישה ?

הגר"צ ברוורמן למעשה רוב רובן של קבוצות הרכישה של השנים האחרונות נתקעו, אני משמש כבורר ופוסק של למעלה מעשר קבוצות רכישה, שחלקן תקועות כבר שש ושבע שנים.

לדוגמה, בביתר עילית מכל קבוצות הרכישה של השנים האחרונות, ישנם רק שניים שהצליחו להקים את הפרויקט במהירות, ולאור זאת כששווקו המגרשים בגבעה החדשה גבעה סי, הוצאנו מכתב המתריע לא להצטרף לקבוצות רכישה, ואכן לא היתה קבוצת רכישה אחת שניגשה למכרזים אלא קבלנים מסודרים, מה שגרם לכך שכיום הרוכשים כבר מתגוררים בדירות מוכנות, בעוד חבריהם הרשומים בקבוצות הרכישה בעיר עצמה עדיין תקועים.

כמובן שאסור להכליל, אולם צריך לנקוט בזהירות גדולה בדבר.

הסיבות הגורמות לקשיים בקבוצות הרכישה הן רבות, ולא כאן המקום להסביר את הסיבות לכך.

השאלה הקשה שעולה על הפרק היא, מה אומרים לציבור בני התורה: רוצים ללמוד בכולל ולחתן ילדים, הלחץ נורא והרבנים כעת אומרים שהשקעות לא מומלצות. מה עושים?

הגר"י פרבשטיין: סוד הקיום בדור שעבר היה הסתפקות במועט. לא סתם המשנה מדברת על 'דרכה של תורה פת במלח תאכל' אשה שרוצה בעל לומד צריכה מתחילת החיים לדעת שיצטרכו להסתפק במועט. אם יש צעירים כאלו שגדלו בבית ההורים ברווחה כלכלית גדולה יותר, הם חושבים ש'אפשר לקיים שניהם' גם להמשיך ללמוד וגם רווחה כלכלית, אבל היום זה לא נכון.

זאת ועוד, יש תהליכים של הצטמצמות שקשורים ליכולת של הציבור, אבל זה קורה לאט. אם לפני עשר שנים היתה הנורמה שזוג לא לוקח על עצמו משכנתא וחובות, היום מרבית הזוגות לוקחים על עצמם משכנתא על חלק מהעלות של הדירות. הדבר שגורם לשינוי בציבור, והשינוי הולך ומעמיק, הוא שיותר ויותר הורים יבינו שהם לא יכולים לעמוד בזה ולכן הם יטילו יותר על הזוג, וגם הזוגות יבינו שיש גבול לכמה אפשר להטיל על ההורים. בעיני זה קשור לחינוך הדור הבא, וזה יקח עוד דור, ניתן לצפות שעוד שלושים שנה בני הזוג יקחו על עצמם יותר משני שלישי של עלות דירה, כמו שקורה היום אצל הקהילות החסידיות.

הגר"צ ברוורמן: הבעיה הגדולה היא, כי אברך שיטילו עליו תשלומי משכנתא של שלושת אלפי שקלים ומעלה, הסיכוי שישאר בלימוד הוא נמוך, וגם אם נשאר בכולל, ליבו בל עימו. אכן בציבור החסידי שההורים משתתפים בסכומים נמוכים יחסית, חלקם הגדול של האברכים עוזבים את הכולל לאחר מספר מועט של שנים.

אבל למה צריך לשאוף? יש אברכים ששואלים מה נאכל ויש אברכים שסמוכים בבטחון של 'זכרתי לך חסד נעורייך' ורואים מול העיניים את ההצלחה. למה צריך לחנך את הציבור?

הגר"י פרבשטיין: צריך להילחם נגד כמה מוסכמות. המוסכמה לגור בערים החזקות קצת נשברה אבל עדיין לא התבטלה לגמרי, ויש לקוות לשיפור בזה. אבל העיקר הוא שמי שלא מחנך ילדיו להסתפקות במועט בקטנותם, מביא אותם או למצב בלתי אפשרי של עוני שלא הורגלו אליו או לכך שהם יפסיקו ללמוד ח"ו. מי שרוצה להישאר שקוע בלימוד, זה כרוך בויתורים חומריים. וחובה על ההורים לחנך את הבנים והבנות לכך בבית, כי את זה אי אפשר לחנך בלי דוגמה אישית.

יש כמה צורות לפת במלח תאכל', ההצטמצמות היא גם לגור בדירות יותר קטנות. כיום הצעירים חוזרים לגדל משפחות בדירות כמו של ההורים שלנו, שגידלו משפחות גדולות ב-70 מ"ר. גם לגור בערי הפריפריה זה סוג של הסתפקות במועט. כל דור זה אחרת.

אם אתם שואלים מצד 'חובת ההשתדלות' - הסתפקות וחסכון בחיים, זה ההכנה הכי גדולה והשתדלות הראויה. חובת ההשתדלות היא לחסוך מה שאפשר, אם מעט ואם הרבה, זה קשור לזה שהחיים ינוהלו מתוך חשבון ומתוך הסתפקות במועט, ואז כל הוצאה באה מתוך חשבון ומחשבה. יותר מזה אין חובת השתדלות.

רואים בחוש כי ככל שאדם פחות בעל בטחון הוא יותר עוסק בהשקעות. ומי שדרגת הבטחון שלו הכי נמוכה, הוא זה שעוסק בהשקעות על ההימורים הכי גדולים, כי הוא הכי מודאג. אבל מי שהוא בעל בטחון עושה רק את ההשתדלות שהוא מחוייב בה כל השנים.

הגר"מ קסלר: בכל דבר בחיים, ברפואה למשל אנחנו מבינים שזה לא תלוי בנו. אם חלילה מישהו חולה ל"ע, מתפללים כי יודעים שבלי תפילות אין סיכוי ומוצאים רופא סביר לפי רמת החיים, ואם החולה חלילה יסתלק, מה רוצים ממני? עשיתי מה שצריך, אלא זו גזירה מן השמים. באותה מדה זו ההסתכלות שצריכה להיות לאברך שמקדיש את חייו לתורה ועושה נחת רוח להקב"ה במה שעושה, ועליו לחשוב מה הקב"ה רוצה ממני? כנראה הוא רוצה חיי דחק בגבול מסוים, אבל לא דקדוקי עניות חלילה, אבל גם לא לרדוף אחרי עוה"ז. אדם צריך לומר לעצמו - עשיתי מה שהנני יכול. נכון שכל השכנים והבני דודים מהמרים בהשקעות, אבל אין זה נוגע אלי מה שכולם עושים. ומעבר למה שאני יכול לעשות שוב אי"ז בידי אלא כך נגזר מן השמים לטוב או למוטב, ואם אתה נמנע מלעשות מה שכולם עושים בגלל שזה יפריע לך ללימוד ואין לך זמן להתעסק עם זה, ואתה שלם עם עצמך, וכמו שכתב הרמב"ם על השמח בחלקו: 'לא יכאב ליבו במה שאין לו'. אשריך וטוב לך. אבל אם אתה חושב כל הזמן 'איזה טיפש הייתי שלא השקעתי', זה מוציא אותך משלוות הנפש שלו ואתה לא מסוגל להיות שקוע בלימוד, אז תעשה משהו אבל עם כל הזהירות הנדרשת.

הגר"י פרבשטיין: זו נקודה שחשוב להבהיר לציבור עליך לדעת או שאתה שם את מאמצריך בתורה ורוצה להיות אדם תורני, או שאתה מתפשר ונהיה לא זה ולא זה...

מה ניתן להמליץ לאדם שרוצה להתנהל ב'דיני ממונות' ולא לבוא לבי"ד?

הגר"י פרבשטיין: מה רע להגיע לבי"ד?!... חלק גדול מהסכסוכים שמגיעים לדיון מקורם ברוח טובה, ויחסית גם נגמרים ברוח טובה. השאלה איך לגרום שלא תרגיש נגב או מרומה כשתגיע לויכוח או בבית הדין, לזה התשובה היא לעשות עסקים בצורה מפורטת בכתב ובאופן רשמי, לא ב'צעטל' ולא 'מתחת לשולחן'.

הגר"מ קסלר: לגבי שכנים, מנסיון השנים וממעקב אחרי מקרים רבים, אין לברוח ולהסתיר מהם כלום יש לבוא ולדבר בגלוי על התכניות ולהתחשב ברצונם ועדיף לוותר עד כמה שניתן, ובזה חוסכים הרבה עגמת נפש, וגם אם הבניה הצטמצמה או שעלתה יותר ממה שחשבת, עדיף כך מאשר לחיות במריבה כל השנים.

הגר"י פרבשטיין: יש מושג שנקרא 'איכות חיים כלכלית'. מי שמבין שהחיים שלנו צריכים להיות מכוונים ומונחים לא רק ע"י שלחן ערוך חו"מ אלא גם ע"י מסילת ישרים וארחות צדיקים, יותר קל לו, החיים שלו יותר איכותיים. הכוונה איננה שאני ממליץ לוותר בלי סוף. בהחלט צריך לעשות בחשבון ובדקדוק, מתי צריך לוותר, מתי כדאי לוותר, מתי נכון לוותר, אבל החישוב צריך להיות לא רק בכלים של זכויות וחובות בחושן משפט, אלא גם בחובות הלבבות. כשאתה מגיע לבי"ד, זה כבר יכרע על פי דיני חו"מ, אבל, לפני זה יש הרבה שלבים בדרך המוסר לנהוג ביחסים מתוקנים עם הבריות.

לצערנו נוצר מצב היום שמתמשים במוסר בשביל לקחת... מי לא שואל את עצמו מה מוסרי לו אלא תובע מאחרים 'כי זה לא מוסרי' מכאן מתחילות הרבה צרות. אבל צריך לדעת שאת דרכי המוסר אתה יכול לתבוע רק מעצמך ולא מזולתך, ובכך לחסוך אי נעימויות.

עצה טובה לדעתי היא, לדבר עם האנשים באופן ישר וגלוי, זו הדרך היעילה למנוע סכסוכים. אתה רוצה לבנות, תעבור בין השכנים בלי התחכמויות ותבקש רשות. בדרך זו תצליח יותר מאשר בכוח ובתרגילים. כשבאים לשכן 'בגובה העיניים' בביתו, הוא אומר 'בפנים' שהוא לא רוצה רק שזה באמת מפריע לו. אבל כשלא מדברים או כשמתחכמים זה יוצר סיבה בעצם להתנגד, וכך נוצרת בעיה.

הגר"צ ברוורמן : מה שמענין כי רובם של דיני תורה המגיעים לבי"ד בסכסוכים בין שכנים, בפרט בעניני בניה וכדו', אכן מגיעים לבית הדין ברוגע בידידות ובבקשה לבירור הדין, אולם עם המשך הדיון, ברוב רובם של המקרים זה עובר לסכסוך אמיתי אמוציונלי וטעון, כאשר פעמים רבות כל בני המשפחה מעורבים בענין. והנזק בזה גדול מאוד.

לאור זאת בבית הדין אצלנו, כאשר מדובר בשאלה הלכתית גרידא, ניתנת אפשרות להעלות את הדברים בכתב, דבר המונע את ההתגוששות הישירה.

לסיום, מה כב' הרבנים ממליצים מי שיש בידו מעט, לחסוך או להשקיע?

כל הרבנים שליט"א: עד כמות מסוימת כדאי להפקיד את החסכונות בגמ"ח, מכמות מסוימת בבנק ומכמות גדולה מסוימת זה שאלה אישית שכל אחד לגופו ואי אפשר לתת הוראה כללית לציבור.

לחיות על חשבון ההורים הצד השני.

אני יודע שיהיו כמה שירימו גבה ולא יבינו על מה מדובר ואיזה עזות פנים.

אני נישאתי לפני כמה שנים היה זה באמצע זמן כך שעדיין לא מצאתי כולל ואשתי עדין לא עבדה.

יום לאחר השבע ברכות, הגיע הזמן שלי להתחיל לקנות מצרכים לבית.

אני בחור ישיבה אחראי מאוד ושמעולם לא קנה שקית חלב מכיסו הפרטי, אין לי מושג מה אני עושה איך לחשב את החודש כמה מותר להוציא, כמה צריך להוציא. {בחודשים ראשונים עוד צריך להתפנק}.

כל זה קורה באחד הזמנים הכי רגישים לזוג שבוחנים אחד את השני, אמת שזה לא יקרה לכל איש זה רק לסוג טיפוס מאוד מחושב וזהיר אך גם זה קיים,

אחרי שנים אמרתי לעצמי אם ההורים היו נותנים לי אשראי במכולת למשך כמה חדשים בודדים {כמה זה כבר יכול לצאת?! זה אפילו לא מגרד את הוצאות החתונה} היו מונעים את כל המצב הלא נעים.

ראיתי שכתבתם לברוח מ'ביהיפ' כמו מאש.

אני אומרת מניסיון גם מחברת פ.ל.פ. לברוח. הם פשוט נוכלים. (אומנם זה לא בסכומים אדירים עד 2500 ₪) אבל זה נראה מאוד קורץ ובטוח ו'אפשר תמיד לבטל את העסקה'.

יש לבדוק היטב לפני ההשקעות הקורצות האלו. למרות שמדובר בסכום פשוט יחסית והם מבטיחים חיים טובים ומאושרים וסיפורי ישועות על המוצרים שלהם ....

במקום לבנות בית חולים עדיף לתקן את הגשר בזה שההורים לא ישקעו בים חובות בשביל לחתן ילדים!

זה עצוב מאוד שהורים לא יכולים לארח ולא מסוגלים לקנות מתנה לנכד כי הם בקושי מחזירים חובות.

במקום לחתן בשמחה מחתנים עם כאבי לב תרתי משמע ועוד אחר כך הקשר עם הילדים לא מובן מאיליו כי אפילו כסף לארח אין...

זה מצב אבסורדי שכולם מסכימים עליו אז למה הוא לא משתנה?

יישר כח על העלאת הנושא החשוב!!

נקודה נוספת מעשית למחשבה שראוי לפרסם..

אנו זוג צעיר (בינוני) שיזמנו ב-2 המשפחות נשיאה בנטל של נשואי האחים.

נעזרנו בגמ"ח יד שמשון בלקיחת הלואה של כמה עשרות אלפי שקלים בהחזר חודשי ע"י כל הילדים הנשואים.

מלבד העזרה הכלכלית הרבה להורים יש פה מימד של מודעות, שותפות ונשיאה בנטל.

מבחינת הזוגות זה החזר בלתי מורגש מבחינת ההורים חסד במעשה ובנשיאה בעול!!

אנו פרסמנו יוזמה זו רק ע"מ לזכות את הכלל וכבר ידוע לנו על משפחות שהעתיקו את המודל הנ"ל וזכו בשותפות זו.

הרב אריה היקר

שכוייח על המאמרים הנפלאים ובפרט האחרון בענין המכולת של אמא.

על כך ניתן להמליך -

אמנם חתונה זה קריעת ים סוף אבל אין צורך לעשות את ביזת הים.

יש"כ גדול על המאמרים המחכימים שחוץ מהתוכן המעניין והמועיל גם כתובים בצורה מרתקת.

אני חושב שצריך לשים דגש על הנקודה של עזרת הילדים הנשואים להורים ממעשרות. יש כאלו שיש להם הוראות קבע למגוון ארגונים כאלו ואחרים שכבודם וחשיבותם אינם מוטלים בספק אך שוכחים את המקום הראשון שהם צריכים לעזור, גם מבחינה הלכתית ההורים קודמים מבחינת צדקה חוץ מהכרת הטוב בסיסית. ואם יש כמה נשואים בסכומים לא גדולים מכל אחד זה יכול להגיע לסכום מכובד. ועצם ההשתתפות והנשיאה בעול תורמת הרבה להורים. יש כאלו שחושבים אולי שההורים יתביישו לקבל מהם מעשרות, אבל לא נראה לי. וגם אם זה ברור כך אפשר למצוא דרכים יצירתיות להעברת הכסף.

עלו והצליחו.

שלום-רב ר' אריה,

יפה מאוד מאוד!

נהייתי כרגיל מכתבתך המרתקת!

הנושא חשוב מאוד, ופתרונו תורם רבות ליחסי המשפחה התקינים בין הדורות ובתוכם!

הדבר גם יכול לסייע רבות לאורחים המעוניינים להתארח יותר אצל הוריהם או אחיהם, ולפעמים הם מסורבים עקב הנטל הכלכלי הלא קטן הנופל על המארחים כפי שצינת בכתבתך.

ולסיום סיפור: הגיע אלינו ל'מסילה' אב המחתיך ילדים כבר שמצבו הכלכלי בסחרור. בשלב המודעות במהלך המיפוי של ההכנסות וההוצאות שלו ראינו שהוא תומך בקביעות בבת שלו הנשואה בכל חודש מעל 1,000 ש"ח, הוא הסביר לנו שמכיוון שהיא לא מצליחה למצוא עבודה, אז בינתיים הוא תומך בה כל חודש עד שתתייצב ותמצא עבודה. לשאלתנו כמה זמן היא לא מוצאת עבודה? השיב לנו שהיא מחפשת כבר ארבע וחצי שנים..

בשלב הפתרונות הערנו את תשומת-ליבו שישקול עם עצמו האם זה מתאים וראוי שהוא יתמוך בה למרות שמצבו הכלכלי יותר גרוע משלה בכלל התחומים (הוצאות שוטפות, סך החובות, סך ההתחייבויות העתידיות, יכולת ההשתכרות וכו').

לאחר מחשבה הוא הודיע לה בנועם שלאור התהליך-הכלכלי שהוא עובר ב'מסילה' הוא גילה במוחש שלצער- הרב מצבו הכלכלי אינו מאפשר לו להמשיך ולתמוך בה כל חודש. היא הבינה אותו היטב וקיבלה את דבריו בהסכמה ובהשלמה.

באורח פלא ובסייעתא-דשמיא: היא מצאה עבודה בתוך שבוע ימים..

תראה, רב' אריה, מה זה צירוף-מקרים?..

בתודה רבה לך מראש!

אבישי מאיר ויינגולד

מאמן מאסטר ומרצה לכלכלת הבית

בקשר לסיפורי ההשקעה והשו"ת שהבאת בעניין.

הסיפור הזה עם בי היפ הוא באמת מפחיד, אבל בעצם הוא רחב יותר וכמו שאפרט

בעקבות שאלה שפרסמתי פעם בעניין בי היפ אנשים משיכים לפנות אלי למייל כל הזמן בנושא, ואני מקבל סיפורים מסמרי שער מצד אחד, ומאידך גיסא אני מקבל כל מיני מיילים מאנשים שמספרים שמציעים להם עבודה שם והם שואלים האם יש לי מידע בנושא [בעבר הייתי טורח לחזור לכל אחד כזה ולהזהיר אותו מקשר איתם היום אני עמוס יותר ולא תמיד מגיע לזה לצערי] אך החמור ביותר הוא מיילים שאני מקבל מכל מיני שהתחילו לעבוד שם וכותבים לי שלא מבינים מה אני רוצה ומה הבעיה [אם תרצה אוכל לשלוח המון חומר בנושא בי היפ, וכמדומני שכבר שלחתי לך פעם והפניתי אליך גם אנשים בנושא].

ניסתי בעבר לעניין כמה כתבי עיתונות במגזר החרדי אך לצערי למיטב ידיעתי עד היום אף אחד לא כתב על זה בצורה רצינית.

אך הבעיה היא לא בבי היפ ובחוסר המודעות אליה, הבעיה המרכזית יותר היא חוסר שימת הלב למאפני עוקן שקיימים. וחוסר שימת הלב לשיטה, שעדיין לא הוקעה מבינינו.

קחו כל עיתון חרדי שיעלה בידכם, פתחו את מדור דרושים בדרך כלל מופיעות שם מספר הצעות עבודה מפתות שנוסחם בערך כך 'מחפשים תוספת הכנסה - עבודה מהבית וכו' או כל דבר אחר בסביבות כך, מודעות מסוג זה על פי רוב מובילים לדברים שלא רווחים עבורכם במקרה הטוב, ובמקרה הרע יותר אלו עקיצות [כאשר מפרסמי המודעות הללו מודעים לעובדה שמי שמעיין במדורים אלו הם בדרך כלל אנשים במצוקה כלכלית והללו טרף קל עבורם] קודם נסביר את העיקרון ואחר כך נפרט מה בדיוק מכילות מודעות אלו.

כידוע על מרבית העבודות בשוק כלל לא מפרסמים והעובדים מגיעים בשיטת חבר מביא חבר וכיוצא בזה, וכל היותר מפרסמים באינטרנט בחינם וכיו"ב העבודות עליהם מפרסמים בעיתון הם על פי רוב עבודות פחות נחשקות ומבוקשות כך לדוגמה תוכלו למצוא במדור דרושים על פי רוב את המודעות הבאות 'דרוש עובד לחנות בשר' 'דרושה עובדות לחנות גרביים בשעות אחה"צ' 'דרושות נציגות שרות לעבודה במשמרות תנאים מעולים' 'דרוש נהג לחלוקה רישיון ג' חובה' ולצד כל המודעות הללו מתפרסמות לפתע מודעות עם משרות מבטיחות ונוצצות 'דרושה/ עובד/ת לעבודה מהבית -3-2 שעות ביום שכר של 6,000 ש"ח בחודש' 'דרושה מזכירת בוס עבודה בשעות הבוקר אפשרי מהבית תיאום פגישות שכר נאה' ועוד כל מיני.

סלחו לי עם הדוגמאות לא מספיק עדכניות הפסקתי לעיין במדורי הדרושים לאחר שהבנתי שאין בהם כל עבודה רצינית [בדרך כלל - ותכף אתן את החרגי] והרעיון פשוט, עובדים למשרות טובות בדרך כלל קל למצוא, וגם כאשר קשה יותר למצוא מרבית המעסיקים מעדיפים להביא עובדים שהם מכירים באמצעות חבר או משהו כזה ולא מפרסום שמביא סתם ים של פניות, וודאי שלא מפרסום בתשלום מי כן מפרסם בעיתון, או עבודות בתחומים לא נחשקים שקשה למצוא בהם עובדים, או עבודות בשכר שאינו הולם את המאמץ, או לחילופין עקיצות [קיים חריג אחד שהם משרות שנדרש דבר יחודי שקשה למצוא כמו התמחות יחודית שקשה למצוא עובדים עם נסיון בה ועוד כיו"ב שאז המעסקי מנסה הכל על מנת למצוא כבר עובד כשהוא לחוץ ובמקרה כזה אכן ניתן להגיע לעיתים למשרות רלוונטיות].

המצב כיום הוא שבדרך כלל כחצי מהמודעות שמתפרסמים במדור דרושים הם עקיצות, החל מעקיצות קטנות של חברות המשגרות רשימות עמוסות של משרות לא רלוונטיות תמורת תשלום, וכדי לפתות אותך לפנות אליהם הם מפרסמים איזו משרה נוצצת שכלל לא קיימת בעיתון עם המספר של משרדי החברה שלהם, וכאשר אתה מתקשר אומרים לך שכדי לקבל את פרטי יצירת הקשר אתה חייב לעשות מנוי אצלם, ממשיך דרך עקיצות מתונות של מכירה בבית של כל מיני מוצרים ממינים שונים [כדוגמת פורוואר ועוד] שבדרך כלל לא ממש מרוויחים מזה, ואפילו מפסידים [כך מבדיקה שאני ערכתי, היחידים שמרוויחים מזה סכום משמעותי הם אלו שמשקיעים בזה אנרגיה ומאמצים וממש לא כתוספת הכנסה, על היתר לא מרוויחים או מפסידים] וכלה בחברות המסוכנות ממש כדוגמת בי היפ מעודן הגיגים ושאר דומיהם שלא יניחו לך עד שימצו את דמך היטב. [בנקודה זו חשוב להדגיש כי מי שמפרסם את המודעות על פי רוב זה לא החברות עצמם אלא אנשים מסכנים ותמימים שנפלו קורבן לתרמית שלהם והצטרפו לפירמידה וכעת מנסים לגייס סוכנים חדשים]

אך כאן תפקידו של הציבור לפעול, וזאת בשיטות פשוטות, א) להכיר את השיטה, ולדעת להזהר, ולספר על זה לחברים ובני משפחה, ככל שיותר אנשים יכירו את השיטה ויזהרו, כך גם עם הפרסום יהפוך לפחות רווחי ואולי הוא יפסק עם הזמן. ב) צריך לדרוש ממנהלי העיתונים החרדיים שהרווחים שלהם על מודעות הלוח הללו הם אפסיים, לעצור את זה ולעשות סינון על המודעות, בדיוק כשם שבכל עיתון חרדי יש פיקוח רחני שמפקח על תכנים לא ראויים, ראוי שיהיה גם פיקוח שימנע עקיצת אנשים והפלתם בפח [ובפרט שהפסד הרווח כאן הוא נמוך מאוד].

לסיום אי אפשר להתעלם מכלל המודעות השונות שצצים חדשים לבקרים על מגוון מסלולי השקעה מפתים, וגם כאן חשוב להפעיל את הראש ולהבין שיש דברים לא הגיונים [במודעה שראיתי לאחרונה ברחובות ירושלים הובטח תשואה של כעשרה אחוזים בקירוב למי שישקיע אצלם] וגם היכן שזה נראה יותר הגיוני על פי רוב בבדיקה לעומק מתגלות הבעיות. אני מצרף לדוגמה מאמר על נושא השקעות בנדלן בחו"ל מאת צבי קאופמן, ומאמרים נוספים על השקעה בקרקעות חקלאיות.

לדעתי הציבור צריך להוקיע את המפרסמים והמשווקים של הצעות אלו ואולי כך התופעה תתמתן [אני באופן אישי נוהג לתלוש מלוח המודעות פרוסמים מסוג זה כשאני נתקל בהם אך לא תמיד זה אפשרי].

בכל אופן ישר כח לך ר' אריה על העלאת המודעות לנושא, בניזולטר בקו המדהים שלך וביתר פעולתיך החשובות. רק נזכיר למי ששכח שהמועד האחרון של הגשת בקשות למענק עבודה לשנת 2018/2019 הולך ומתקרב ובמקרה זה מדובר בהשקעה רווחית ובטוחה בלי השקעה חבל להפסיד

בברכה

ישראל קרויזר